

Den gamle Dok 1, som det nye museum kommer til at omkranse, har ganske kort til naboerne. Øverst er det Kulturværftets bygninger og nederst ses den gamle Würtembergs Ravelin med hovedindgangen til Kronborg. Ravelinbroens linje fortsættes over dokken i den kommende Kronborgbro, der kommer til at rumme museets store konferencesal.

Foto: Maj 2011. Leveret af BIG.

Årsberetning 2011

Handels- og Søfartsmuseets helt dominerende opgave i disse år er planlægning, udvikling og gennemførelse af museets store fornyelse, med opførelse af nyt hus, udvikling af gamle og nye aktivitetsfelter og gennemførelse af museets nye indretning med udstillinger, videnscenter, skoletjeneste, butik, cafe og konferencefaciliteter frem til den forventede åbning medio 2013.

Museets arbejde har i 2011 været fokuseret på det store udstillingsprojekt, der, på baggrund af en bevilling fra Aage- og Johanne Louis-Hansens Fond, gennemføres sammen med udstillingsarkitekterne Kossmann.dejong, Amsterdam. Parallelt med dette er samarbejdet med Maritim Museums Byg ApS, der står for opførelsen af det nye museum, blevet intensiveret i takt med, at byggeriet skrider hurtigt frem.

2011 blev samtidig året, hvor museet fik vedtaget nyt navn, logo og designprogram udviklet i samarbejde med branding- og designbureauet e-Types.

Beretningen 2011 fortæller vanen tro om et stort arbejde, der er resultat af alle medarbejderes, bestyrelsesmedlemmers og interessenters intense arbejde med at føre det gamle museum på Kronborg frem til nye rammer, nyt indhold og tusindvis af nye brugere.

Etablering af Danmarks nye søfartsmuseum

Udviklingen af et helt nyt museum af international klasse i nye spektakulære rammer kræver en helt ekstraordinær indsats for ikke blot at sikre et perfekt museum på åbningsdagen men også en løbende drift på et højt kvalitetsniveau, der matcher de store investeringer i etableringsfasen og forventningerne hos publikum.

Museets medarbejdere arbejder alle frem mod det nye museum, hvad enten arbejdet består i at udforme indholdet af de nye udstillinger og de aktiviteter, der skal foregå i det store nye hus, eller arbejdet består i at klarlægge samlinger, arkiver, bibliotek, konserveringsværksteder, magasiner og administrative funktioner til det nye museum.

Museets bestyrelse er i sammenhæng med denne udfordring sammensat ud fra kvalifikationer i forhold til at skulle drive en moderne kulturinstitution, med de ikke blot aktivitetsmæssige, men også markedsføringsmæssige og driftsøkonomiske udfordringer, det indebærer. Bestyrelsen er udpeget af et repræsentantskab, der repræsenterer alle sider af det maritime Danmark.

Bestyrelsen, under ledelse af formanden, Erik Østergaard, har i årets løb beskæftiget sig

Handels- og Søfartsmuseets nye navn bliver Museet for Søfart – Maritime Museum of Denmark. Logoet er både en forkortelse for det danske navn og spiller samtidig med det internationalt kendte symbol for et motorskib, M/S.

Foto: e-Types.

med de fleste sider af museets drift og udvikling. Museets relation til de offentlige bevilingsgivere og til Maritim Museums Byg ApS, samt udvikling af det nye museums profil har været i centrum for bestyrelsens arbejde. Sidstnævnte førte til, at bestyrelse, repræsentantskab og Kulturarvsstyrelsen i efteråret godkendte museets nye navn:

“Museet for Søfart – Maritime Museum of Denmark”. Navnet hænger sammen med museets nye logo og designprogram, der er skabt i samarbejde med brandingbureauet e-Types med anvendelsen af bogstaverne M/S som bærende element i det nye logo.

Den store opgave med at bygge og indrette et nyt søfartsmuseum førte til, som omtalt i tidligere årsberetninger, at man i 2008 oprettede en ny selskabskonstruktion til at løfte store dele af opgaven:

Maritim Museums Byg ApS, der står for gennemførelse af byggeriet og indretningen. Det daglige arbejde foregår med formanden for Maritim Museums Byg, Dan Pode Poulsen, som hovedkraft. Medlem af Maritim Museums Byg's bestyrelse, Jacob Salvig, direktør for Naturama i Svendborg, er sammen med formanden det vigtigste bindeled til Handels- og Søfartsmuseet.

Arbejdet gennemføres på baggrund af generøse donationer fra i alt 11 fonde:

- A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal
- Arbejdsmarkedets Feriefond
- Augustinus Fonden
- Aage- og Johanne Louis-Hansens Fond
- Dampskibsselskabet Orient's Fond
- Den Danske Maritime Fond
- Lauritzen Fonden
- Oticon Fonden
- TK Foundation
- TORM's Understøttelsesfond
- ØK's Almennyttige Fond

Byggeudgifter er estimeret til omkring 300 mio. kroner, hvortil kommer udgifter til indretningen.

Fondsmidlerne samles i en, ligeledes i 2008, stiftet fond, Maritim Museums Fond, med en bestyrelse bestående af: Formand Met-

Det nye og enkle logo kan anvendes fleksibelt i forhold til billeder, her i en tænkt reklame for det nye museum.

Foto: e-Types.

te Christensen, vicepræsident, Sø- og Handelsretten; Carsten U. Larsen, direktør, Folkeetinget, tidl. Nationalmuseet; Jens Bjergmose, adm. direktør, TORM's Understøttelsesfond; Jens Fehrn-Christensen, tidl. finansdirektør, Dampskibsselskabet NORDEN A/S; Lars Ole Hansen, chefkonsulent, Universitets- og Bygningsstyrelsen samt formand for Maritim Museums Byg, Dan Pode Poulsen.

Fonden har etableret førnævnte datterselskab: Maritim Museums Byg ApS med en bestyrelse bestående af: Formand Dan Pode Poulsen, Arnt Ottendahl, arkitekt, Arkitektfirmaet Arnt Ottendahl; Jacob Salvig, museumsdirektør, Naturama; Lars Ole Hansen, chefkonsulent, Universitets- og Bygningsstyrelsen.

Museet og omverdenen

Museet fungerer ikke og skal ikke fungere som en isoleret institution. Ikke mindst i forbindelse med etableringen af det nye museum er det vigtigt at udvikle samarbejdsrelationer, der kan styrke museet.

I 2011 er der arbejdet målrettet på at etablere og videreudvikle relationer, der kan styrke det nye museum, ligesom det kan sikre, at det

nye museum medvirker positivt i den samlede kultursektor på mange fronter:

Naboerne på havnen

Der har i årets løb været afholdt en række møder med først og fremmest Kronborg, Kulturværftet og Helsingør Havne for at afdække på hvilke punkter, vi kan drage nytte af naboskabet og tilgodese vores brugere bedst muligt. Der har været afholdt interne workshops, drøftet potentielle samarbejds- og samdriftsmuligheder på områder som dagligt vedligehold, fællesskiltning, fælles markedsføring, fælles eventkalender, brug af hinandens udearealer, tværgående kulturaktiviteter m.m.

Arbejdet mandede i efteråret ud i et samlet notat, der beskriver samarbejdets parter, samarbejdsområder og visioner for fremtiden. Heri beskrives Kulturhavn Kronborg som et unikt område med tre individuelt stærke kulturaktører og havnen: Det drejer sig ud over Museet for Søfart, om Kulturværftet, Kronborg samt Helsingør Havne.

De enkelte institutioner skal leve deres eget liv og markere sig selvstændigt i offentlighedens øjne, men samlet set rummer Kulturhav-

nen et helt nyt udendørsrum, der både skal fungere som adgangsvej til de enkelte institutioner og som et nyt og spændende oplevelsesrum. Der skal skabes store enkeltstående begivenheder, såvel som tilbagevendende begivenheder, lige som også "hverdagsgæsten" skal sikres en oplevelse af liv og sammenhæng i området. De fire parter går sammen i en fælles styregruppe og programgruppe for aktiviteten på området. Fra Museet for Søfart bliver en af hovedinteresserne her at sikre bedst mulig adgang for historiske skibe til havnen, og måske med tiden at kunne have et par gæstende historiske skibe liggende i den nyrenoverede dok 2 foran Kulturværftet. Parallelt med dette etableres sammen med Helsingør Kommune en Grundbrugergruppe, der skal stå for service, drift og vedligehold af udearealerne.

Parallelt med dette er arbejdet med at af søge muligheder for tættere samvirke med områdets øvrige aktører begyndt: Hamlets scenen, Biblioteket, veterandampskibet "Bjørn", Værftsmuseet og Øresundsakvariet.

Helsingøregnen og Helsingør Kommune

I 2011 er især arbejdet på at medvirke i det nye privat-offentlige selskab "Vækst & Viden", der samler arbejdet med udvikling af Helsingør Kommunes erhvervsliv, detailhandel, turisme og kulturliv. Museet var medstifter af Helsingør Kulturforening, der stiller med et bestyrelsesmedlem til Vækst & Viden. Helsingør Kulturforening er et samarbejdsorgan for primært de større ikke kommunale kulturinstitutioner. Museet er deltager i Vækst & Videns netværk for erhvervslivet.

Museet deltager endvidere i møderækker på Skibsklarerergården, der søger at samle det lokale museums- og kulturliv omkring markedsføringsinitiativer og produktudvikling.

Disse tiltag er et led i at videreudvikle samarbejdet med Helsingør Kommune. Samarbejdet er beskrevet i en samarbejdsaftale, der danner baggrund for kommunens driftsbevilling til museet på ½ mio. i 2011 og 2012.

Turismeudvikling, lokalt, nationalt, internationalt

Det nye søfartsmuseum bliver afhængigt af et professionelt udbygget markedsføringsarbejde, der ikke kan løftes af museet alene. Her vil samarbejde med naboerne i Kulturhavn Kronborg være væsentligt, men også deltagelse i det regionale og nationale turismearbejde. Museets direktør er medlem af bestyrelsen og repræsentantskabet for Wonderful Copenhagen og for den nye turismeorganisation "Visit Nordsjælland". Specifikt er der i Visit Nordsjælland regi arbejdet med en idé om at udvikle et maritimt "oplevelsesspor" gennem Nordsjælland, og der er arbejdet med WOCO på at få opstillet et koncept der inddrager museet og Kulturhavn Kronborg i Københavns internationale markedsføring.

Søfartsmuseumssamarbejder, nationalt og internationalt

Handels- og Søfartsmuseet er Danmarks landsdækkende specialmuseum for den civile søfart. Som sådan har vi gennem mange år samarbejdet med landets øvrige søfartsmuseer og gennem ICMM (International Congress of Ma-

I september 2011 kunne bestyrelsen for Maritim Museum Byg og museets personale gå den første tur i de nu udgravede lokaler i det nye museum. Selv uden gulv, lofter og aptering var det en stor oplevelse at fornemme rummene fysisk.

Foto: Benjamin Asmussen, H&S.

ritime Museums) med søfartsmuseer rundt i verden. I 2011 blev dette styrket på flere punkter: Museet overtog i skikkelse af Benjamin Asmussen posten som sekretær for Søfartspuljen, netværket for danske museer, der beskæftiger sig med alle typer søfartshistorie. I foråret blev der afholdt et puljemøde på Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg og i efteråret arrangerede puljen en studietur for medlemmerne til Vest-

norge, hvor kontakter blev knyttet til en række museer og Hardanger Fartøvernensenter. Museet deltager v. Jørgen Selmer i det baltiske kulturarrvssamarbejde om kystkultur, der i foråret holdt møde i Bergen, og museet har v. Jørgen Selmer deltaget i ICMMs kongres på Smithsonian i Washington med foredrag og drøftelser bl.a. af det nye søfartsmuseumskoncept i Helsingør.

Det nye museum, byggeri og udstillinger

Året 2011 har været første egentlige byggeår efter første spadestik i september 2010. Der er etableret grundvandssænkning i byggefeltet, og hele rummet for den kommende bygning er nu udgravet. Der er etableret en spunsvej, der er fastgjort med jordankre ind i siden af den omgivende jord.

Arbejdet med at tilpasse den eksisterende dok er godt i gang med bortskæringer/bortsprængning af dokkens "hæl" samt udskæringer i dokken, hvor de fremtidige broer skal placeres. Samtidig arbejdes der på at sikre dokken mod opdrift pga. grundvandet ved at forbore for de jordankre, der skal sørge for den egentlige fastholdelse af dokken.

Dokkens afslutning ud mod havnebassinet er færdigstøbt, og udgør nu den kommende østlige grænse for museet. Dokkens broer med underliggende lokaler er under bygning på et skibsværft ved Shanghai, og planlægning af det nye hus' apering er i fuld gang.

Udstillingsarbejdet følger en detaljeret arbejdsplan, der udstikker, hvilke arbejder der skal udføres hvornår af henholdsvis museets eget personale, udstillingsarkitekterne Kossmann.dejong og eksterne leverandører.

Ved årets udgang er samtlige udstillingstemaer grundigt beskrevet med samt de mængder af undertemaer, som hvert udstillingstema er opdelt i. I tilknytning hertil er arbejdet med genstandslister og prioritering af konserveringsopgaver nær afslutning, og arbejdet med fremskaffelse af billeder, film og personlige historier til at underbygge hvert subtemas pointe er i gang. Ved årets udgang er det samlede

Udstillingen om livet om bord vises inde i et stiliseret skibsskrog omtrent midt i den nordlige fløj. Her kan emner som hierarki, mad, leveforhold og det daglige arbejde opleves i både sejskibstiden samt i damp- og motorskibstiden.

Foto: Kossmann.dejong.

“outline-design” for udstillingerne færdigt fra arkitekternes side.

Alt indsamlet materiale fastholdes i en database for udstillingen, i mødereferater m.m. Der er desuden opstillet en plan for, hvor stor en procentdel af hvert af elementerne i de enkelte udstillingsafsnit der skal være leveret hvornår.

Arbejdet udføres af en udstillingsgruppe under ledelse af Jørgen Selmer. Gruppen har fordelt basisudstillingens temaer mellem sig som følger (arbejdstitler): Benjamin Asmusen: “Globalisering I, 1700-tallet”; “I krigens skygge”. Torkil Adersen: “Sømandsliv, Myter, Hjem, Havn, Skib”; “Globalisering II, vor egen tid”. Thorbjørn Thaarup: “Navigation og verdensbilleder”; “Tids Vraget”. Undervejs i arbejdet indgår Kåre Lauring som søfartshistorisk

sparringspartner og Line Hallbjørnsson og Andreas Grinde i forhold til konserveringsopgaver, montering og logistik under udstillingsarbejdet, samt Thomas Bjørn Poulsen med ansvar for kommunikation mellem museum og udstillingsarkitekter og tilrettelæggelse af de løbende work-shops.

Udstillingsarbejdet bygger ikke blot på medarbejdernes faglige viden og erfaring men også i høj grad på en lang række kontakter i ind- og udland blandt museumskolleger og erhvervets fagfolk. Med henblik på fremstilling af nutidens søfart har museet stor gavn af en erfagruppe bestående af Jens Bjergmose, TORMs Understøttelsesfond; Stig Creutzfeldt, TORM; Jørgen Harling, Maersk Liner Networking and Products; Carsten Melchior, Den Danske Maritime Fond; Søren Rasmussen, J. Lauritzen A/S; samt Anne Thommesen, NORDEN A/S.

Samlinger

Museets samlinger er skabt gennem næsten 100 år og bærer derfor præg af flere generationers skiftende holdninger til indsamlingspolitik. Forud for flytningen fra Kronborg til det nye museum ser museet det derfor som en kæmpe udfordring at få "trimmet" samlingen, så den er velordnet, fuldt registreret og kun indeholder materiale, der hænger sammen med museets nuværende formål og fremtidige betjening af brugerne.

Vi har igennem de seneste år været i fuld gang med denne proces og stiler mod at få den afsluttet inden museet fraflytter de sidste lokaler på Kronborgs område.

Indsamling

Samtidig med ovennævnte forøges samlingen hvert år først og fremmest gennem gaver fra enkeltpersoner, organisationer eller institutioner.

Museumsinspektør Kåre Lauring har det overordnede ansvar for registreringen. I arbejdet indgår Henriette Gavnholdt, Thorbjørn Thaarup, Morten Bronke samt Merete og Jørgen Marcussen.

Blandt årets gaver og erhvervelser kan nævnes:

Styrehus og ikke-rygersalon fra Storebæltsfærgen H/S Sjælland. H/S Sjælland blev bygget i 1887, ombygget i 1909 og ophugget i 1935. Styrehuset og ikke-rygersalonen blev dengang reddet og fungerede som sommerhus ved Marielyst frem til 2010. I forbindelse med et ejerskifte blev museet kontaktet for overtagelse af selve sommerhuset, som den ny ejer ønskede at rive ned. Det viste sig, at styrehuset og især ikke-rygersalonen var i så original stand, at de var bevaringsværdige. Derfor besluttede museet at hjemtage begge til museets samlinger i sommeren 2011.

En maskinrumsmode fra M/S Bolivar, bygget på Helsingør Værft 1977, er doneret af Rødvig Skibsmotormuseum. Fra Orlogsmuseet er modtaget en mindre samling genstande vedrørende kaptajn Bom, der sejlede under 2. Verdenskrig. Museet har til de nye udstillinger modtaget en samling genstande fra Skagens Sømandshjem og en samling genstande fra Danske Sømands- og Udlandskirker, herunder en messehagel fra den danske sømandskirke i Rotterdam. Endvidere er modtaget: Beilin,

Ben: Brev fra kronprins Frederik vedr. krigs-
sejlere 1947; Christensen, Ib: Erindringer fra
sejltid i Mærsk Line; Christensen, Schott Niels:
Genstande fra Dansk-Fransk D/S; Halle, Tri-
ne: Tryksag: "Løs på fjenden"; Hansen, Johan:
Blok: Jomfru; Harrington, Sharron: Arkivalier
vedr. Skonnert ARTEMIS ex NOAH af Mar-
stal; Højbjerg, Inger: Genstande fra pensio-
neret lods Ove Alexis Winsløw; Larsen, Poul:
Vragfund fra Øresund; Lauring, Kåre: Skibs-
protokol omhandlende div. norske skibe 1799-
1802; Lauritzen, Jan: Genstande vedr. DFDS,
J. Lauritzen og Olau Line; Moltke-Leth: Te-
stamentarisk gave: Arkivalier vedr. hovmester
Aage Frederik Christensen; Olsen, Boserup
Per: Lærebøger til styrmandseksamen; Olsen,
Inge-Lise: Vielsesattest for Edith Mathilde An-
dersen og Oscar Emil Olsen; Thaarup, Thor-
bjørn: Idræts-Havnevejviser fra Handelsflå-
dens Velfærdsråd.

Blandt gaverne til billedsamlingen kan
nævnes 600 fotografier doneret af Handelsflå-
dens Velfærdsråd.

Frank J. Bentler har skænket en billedsam-
ling fra Østgrønland, der desværre var opført
under forkert givernavn i årbogen 2010.

Registrering

Samtlige nyindkomne genstande blev i 2011
registret i museernes fælles registreringsda-
tabase REGIN. Endvidere fortsattes arbejdet
med at overføre ældre registreringer til REGIN.

I 2010-11 fik museet, via økonomisk støtte
fra Kulturarvsstyrelsen, mulighed for at få en del
af de gamle analoge protokolregistreringer digi-
taliseret. Det drejede sig om alle de genstande,

der er registreret mellem årene 1964, hvor mu-
seets analoge stikords søgesystem ophører, og
frem til 1995, hvor museets registreringer blev
digitaliseret. I alt drejer det sig om ca. 16.000
registreringer. Projektet blev fra museets side
udført af Kåre Lauring, der via gennemlæsning
af protokollerne stod for klargøringen af de en-
kelte registreringer til digitalisering. Selve digi-
taliseringen og overførslen af de mange nye di-
gitaliserede genstandsregistreringer til museets
registreringsbase i Regin blev udført af firmaet
Konkat ved Viggo May i Århus.

Efter at projektet var gennemført, var an-
tallet af museets digitaliserede registreringer
steget fra ca. 6.000 til 22.161, og dermed er
47% af museets ca. 47.500 genstande nu digi-
talt registreret.

Af hidtil u-registrerede genstande, indkom-
met i perioden 1996-2010, er der i 2011 blevet
registreret ca. 1.000 genstande.

Tilvæksten til det digitale billedarkiv er på
ca. 850 fotografier. Heraf en del fra Handels-
flådens Velfærdsråds fotokonkurrence 2010.

Søkort

Søkortregistreringen er færdig, men registre-
ringerne vedligeholdes, når noget flyttes eller
i øvrigt ændrer sig. Af de allerede registrerede
kort i den interne database, som vises på net-
tet, har Merete Marcussen indtastet yderligere
400 kort i Regin i årets løb og er nu nået fra
1915 til 1996.

Journalsager

Revision, ompakning og databaseregistrering
af museets journalsager er færdig. Der er i pe-

riden fra november 2010 og frem til påsken 2011 behandlet årgangene fra 1940 tilbage til museets grundlæggelse i 1915. De relevante poster, der indeholder oplysninger om genstande eller museets virksomhed i øvrigt med blivende interesse, er registreret i en database, der nu indeholder i alt 27.420 poster, hvoraf de 3.472 er fra årets registrering. Arkivet er nu placeret på magasin.

Radiotelegrafistarkivalier

Radiotelegrafistforeningen af 1917 har afleveret en række arkivalier til museet. Det drejer sig om tyve flyttekasser, der er blevet gennemgået og færdigregistreret af Merete og Jørgen Marcussen ved årets udgang. Der er bevaret cirka 40 arkivkartoner med materiale fra primært 1970 til 1990, men enkelte sager går længere tilbage. Emnerne er typisk overenskomstforhold, men spænder i øvrigt bredt fra risikosejlads i krigszoner, over hygiejne, arbejdsforhold, uddannelsesforhold, udfasning af telegrafister ved overgang til GMDSS, samarbejde med andre organisationer og udvikling af sikkerhedsudstyr som radioer og redningsflåder. En del forlis er behandlet, da de har haft effekt for netop redningsmidlernes udvikling, og samarbejde med Statens Skibstilsyn og senere Søfartsstyrelsen om udviklingen er også registreret.

Materialet er registreret i en database med cirka 300 poster, der senere vil blive indlagt i Regin.

Sagsarkiv

Arkivets oplysninger er f.eks. skibslistes, afskrifter fra provinsarkiver, oplysninger fra

rederier og værfter om nybygningers søsætninger og afleveringer, brochurer og markingsmaterialer fra rederier, datablade for instrumenter, småtryk etc.

Museets hovedsamling blev registreret i 2010, men under oprydningsarbejderne i år er yderligere materiale fremkommet, der løbende registreres og pakkes i kartoner, der placeres på magasinet.

Omfatter bilagene et enkelt skib, er der oprettet et link til et register over skibe, hvor man kan se, om et bestemt skib er behandlet både i Sagsdatabasen og f.eks. også i Radiotelegrafistdatabasen.

Udfasning til andre museer

I årets løb har museet, med økonomisk støtte fra Kulturarvsstyrelsen, arbejdet med et projekt vedr. overdragelse til andre museer af genstande og genstandsgrupper, der ikke ligger inden for museets koncept eller fremtidige satsningsområder.

Projektet udføres af Kåre Lauring, og i løbet af 2011 er der blevet overdraget genstande til følgende arkiver og museer: Arbejdermuseet, Bornholms Museer, Botanisk Museum, Danmarks Medie Museum, Dansk Folkemindesamling, Design Museum Danmark, Diesel House, Faaborg Byhistoriske Arkiv, Marstal Søfartsmuseum, Nationalmuseet, Dansk Jernbanemuseum, Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg, Museerne i Fredericia, Odense Bys Museer, Odense Staalskibsværft, Orlogsmuseet, Sønderborg Slot og Teatermuseet i Hofteatret. På museets magasiner har der endvidere været arbejdet med at finde og tilbagelevere en

samling af dokumenter på bengalsk/persisk/hindi, samt 17 etnografiske skibsmodeller, der har været deponeret fra Nationalmuseet siden slutningen af fyrrerne.

Forespørgsler

Arkivet har i årets første 9 mdr. modtaget og besvaret ca. 440 forespørgsler i form af e-mails, breve, personlig henvendelse, telefonopkald.

Der er leveret fotos til en række udstillinger; bl.a. Museum of Transport, Glasgow; til hjemmesider, bl.a. Sogn og Fjordane Fylkesarkivet og D/S Norden; til netartikler på Wikipedia; til film, bl.a. til Dragør Lodsmuseums udstilling; til bøger, bl.a. til Træskibs Sammenslutningen og udgivelsen af DRs serie "Danmark – kyst til kyst" og til årets knejpefestival i Helsingør.

Bibliotek

Museet har i 2011 indgået en formel samarbejdsaftale med Søfartens Bibliotek, der lukker på grund af manglende bevillinger. Aftalen medfører, at de kulturhistoriske dele af bogsamlingen på Søfartens Bibliotek overføres til museets bibliotek og indgår i dets bogsamling. Tilsvarende bliver diverse databaser fra Søfartens Bibliotek overdraget til Handels- og Søfartsmuseet. I løbet af året har Søfartens Bibliotek modtaget bevillinger fra en række maritime fonde til at gennemføre afviklingen, der også omfatter flytning af udlånsaktiviteten til Handelsflådens Velfærdsråd. Søfartens Bibliotek har fra november 2011 udstationeret bibliotekar Irene Olsen til arbejdet på museet med at overføre samlingerne fra Søfartens Bibliotek

og integrere dem i Handels- og Søfartsmuseets bibliotek. Arbejdet fortsætter i 2012.

Bibliotekar Kenneth Roy Henriksen har afsluttet arbejdet med at katalogisere Handels- og Søfartsmuseets årbog på artikelniveau til vores online-bibliotekskatalog. Det betyder at man kan søge efter de enkelte artikler i kataloget, hvorefter man via et link på katalogposten, kan finde artiklen i fuldtekst format. I skrivenne stund er alle artikler fra 1942 til 1960, lagt ud i fuldtekst format. I løbet af 2011-2012 vil alle artikler undtagen de seneste fire årgange være gratis tilgængelig for alle.

Ligeledes er relevante forskningsartikler fra danske og internationale tidsskrifter og bøger, som omhandler danske maritime forhold eller er skrevet af danske maritimhistoriske forskere, blevet katalogiseret i bibliotekskataloget.

Bibliotekets bogbestand er vokset med 67 indkøbte bøger, samt 29 bøger, modtaget som gave. En liste over bibliotekets nyindkøb for 2011, kan ses på: <http://fyrskibet.dk/category/biblioteket/>

Ud over egne bogkøb, har museet i 2011 modtaget mange boggaver fra private og firmaer:

Benjamin Asmussen: (1) "50 years – past – present – future" (2) "Museum guide Maritime Museum Rotterdam"; Diesel House: "B&W-firetaktmotorens historie 1910-2010"; Bent Henningsen: En større boggave på 23 diverse maritime bøger; Anders Klarskov: Flere eks. af "Lauritzen News"; Kåre Lauring: "Den danske lods 1910"; Jan Lauritzen: "Eventyret i Antarktis"; Hans Lund: 12 af vores årbøger; Marstal Søfartsmuseum: (1) "Erindringer af skibsfører

Albert Andersen Porse” (2) Niels Christiansen, “Stranding og forlis ved Møn” (3) “Marstal Søfartsmuseums årbog 2010” (4) Karstensen Hermansen, “Marstals matadorer – H.C. Christensens rederi og værft i årene 1842-1952”; Jakob Seerup: Kaj Toft Madsen, “Danske torpedoer 1868-2008”.

Følgende forfattere har foræret egne værker til biblioteket: Ole Stig Johannesen, (1) “Mærskflåden – skibene i årene 1976-1990” (2) “Trampskibe”; Robert Amandus Johnson, “Saint Croix 1770-1776 – The First Salute to the Stars and Stripes”; Anne-Marie Lering, “Breve hjem til Vanløse – og hvad der derefter fulgte”; Jon Nordstrøm, “Nordisk tatovering”; Søren Nørby, “Mine 42 år i Søværnet af Kommandør Jørgen Vilhelm Stilling” – som fortalt til Søren Nørby.

Jørgen Marcussen har gennemgået bøger fra Helsingørs Tekniske Bibliotek. Bøger uden interesse for museet er udskilt og de øvrige især ældre tekniske tidsskriftsserier om skibsbygning og maskinvæsen fra anerkendte internationale institutioner er gjort parat til registrering.

Bevaring og magasinering

Konservering

Blandt de mere komplekse genstande museets konservatorer har arbejdet med er to overbygninger fra Storebæltsfærgen “H/S Sjælland”, henholdsvis et styrehus samt en passagerkahyt med sofaer, knager m.m. Specielt i opholdskahytten er meget originalt bevaret f.eks. det oprindelige DSB tapet. Bygningerne har været brugt som sommerhus siden trediverne og blev

hugget fri af deres fundament, løftet med kran til to blokvogne og transporteret til pladsen ved museets magasiner. Alle kobberudluftningsventiler, dørskilte, lamper osv. er borttaget for at forhindre hærværk og tyveri, og der er sat et trådhegn op omkring bygningerne.

Magasinarbejde

Ved siden af arbejdet med de nye udstillinger har en af årets største opgaver været nedpakning og flytning af museets arkiv fra administrationsbygningens 2. sal. En del af arkivet bruges med så stor frekvens af museets inspektører, at dette er skilt fra og indtil videre bevares i lokaler i administrationens stueetage, hvis hidtidige indhold af 40 hyldemeter tegningsmateriale, der omfatter tegninger til 938 skibe fra B&W, er flyttet til museets magasin.

Flytningen fra 2. sal er sat i værk på grund af Slots- og Ejendomsstyrelsens ønske om at energioptimere bygningens loftarealer, og det var derfor muligt for museet at få dækket udgifter til nedpakning og flytning af arkivet.

Før flytningen blev arkivet delt op, så 64 flyttekasser med arkiv og 78 store arkivkasser blev holdt tilgængelige, mens de resterende 200 flyttekasser med omkring 5000 bøger, fotoalbum, arkivalier m.m. blev flyttet til museets indkomstmagasin, hvor det alt sammen blev frosset ned til minus 40° C. Dernæst er arkivet flyttet ind på selve magasinet, hvor der er ryddet omkring 150 hyldemeter reol for at få plads til de store mængder. Alle disse hyldemeter er “ryddet”, ved at reolernes hidtidige indhold af genstande er lagt tættere, og der er indskudt flere hylder pr. reolfag.

I forlængelse af dette flyttee arbejde, er der skabt plads i kompakteoler til modtagelse af store mængder bøger fra Søfartens Bibliotek.

Sikkerheden ved museets magasin er blevet forbedret, idet en garagebygning i tilknytning til hovedmagasinet har fået installeret brand og tyverialarm tilsluttet de øvrige samlinger, samt systemnøgler således at alle dele af bygningen har samme høje sikring og varslingsniveau.

Værksteder

Museets monteringsværksted, som der blev klargjort lokaler til i 2010 er nu færdigindrettet. Dette har kunnet lade sig gøre takket være en generøs donation fra Arne Simonsen, Scan Shipping. Takket være donationen har det været muligt at udstyre værkstedet med el-installation, maskiner, loddeudstyr og håndværktøj. Resterende installation af udsugningsanlæg er sket ved samling af ældre dele fra museet, samt dele doneret fra Fælleskonserveringen på Kronborg og konservator Henrik Dinesen.

I forbindelse med Slots- og Ejendomsstyrelsens energioptimering af administrationsbygningen har museet stillet det tidligere snedkerværksted til rådighed for maling af vinduer. Til gengæld får museet stillet et grovværksted med en mobil udsugningsenhed til rådighed for svejsning og andet grovere arbejde.

Skibsmodelværksted

På museets eget skibsmodelværksted har modelrestaurator Anders Faurholdt sammen med museets frivillige i værkstedet, John Rasmussen, John Bramsen og Hans Ove Claudi-

Hansen, restaureret en række skibsmodeller, hvorefter de er blevet tildækket med plastik på specialbyggede rammer for at forhindre, at de bliver støvede frem til åbningen af det nye museum.

Udlån af genstande og billeder

I 2011 har museet udlånt genstande til følgende museer, firmaer og organisationer:

Arktisk Institut, Cinema Center Helsingør, Frisian Historical and Literary Centre, Helsingør Kommunes Museer, Kroppedal, Kulturværftet, Københavns Museum, Malmø Museer, Nationalmuseet, Nexus Communication, Rudersdal Museum, Tivoli A/S, Vikingskibshallen, Zomus og Øregaard Museum.

Forskning og undersøgelser

Museets indsats på forskning og undersøgelsesområdet er i årene med forberedelse til det nye museum primært koncentreret om researchopgaver til de nye udstillinger og dermed brug af museets og andres hidtidige forskningsresultater.

I 2011 har Kåre Lauring fortsat sine studier inden for den danske slavehandel. Resultatet, der er en gennemgang af Østerøsiske-guineiske Selskab (1781-87) med særlig henblik på selskabets økonomi, samt den efterfølgende danske slavehandel frem mod det endelige ophør i 1807, er blevet publiceret i museets årbog.

Torkil Adsersen repræsenterer museet i et større dokumentationsprojekt på Lindøværftet i samarbejde med Odense Bys Museer og Østfyns Museer. Projektet er finansieret af A.P.Møller og hustru Chastine Mc-Kinney

Møllers Fond til almene Formaal sammen med Kulturarvsstyrelsen. Projektet ledes af en styregruppe bestående af de tre museers direktører, arkivleder Henning Morgen, A.P. Møller-Mærsk A/S samt museumsinspektør Mette Ladegaard Thøgersen fra Østfyns Museer, der også er daglig projektleder.

Etablering af undervisningsafdeling

Kulturarvsstyrelsen har bevilget midler til et forprojekt med idégenereringsfase og opstilling af et projekt for etablering af en undervisningsafdeling på Museet for Søfart med start i forbindelse med det nye museums åbning. Det forberedende arbejde er udført af Trine Halle under medvirken af Benjamin Asmussen og Torkil Adsersen. Forprojektet gennemføres i første halvdel af 2012 ved Trine Halle.

Publikationer

- Jørgen Selmer, Kåre Lauring og Benjamin Asmussen redigerer museets årbog, der i 2011 udkom for 70. gang. Museets årbog udgives af Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner.
- Benjamin Asmussen: De sidste sejlskibe – småskibsfarten i Danmark i tiden omkring verdenskrigene, Maritim Kontakt 33.
- Trine Halle: “Sømandskirkerne får naturlig plads på nyt søfartsmuseum”, artikel i “Nyt fra Danske Sømandskirker og Udlandskirker”. Nr. 3, s.12.
- Kåre Lauring: “Fra underskud til forbud – den danske slavehandel 1781-1807”. Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg. Årbog 2011.

- Benjamin Asmussen medlem af redaktionen og netredaktør for tidsskriftet Maritim Kontakt.

Digitalisering af museets årbøger

Museets årbøger, der er udkommet siden 1942 blev scannet af projektmedarbejder Maria M.C. Olsen i 2010. Projektet er fortsat i 2011, hvor projektmedarbejder Morten Bronke har delt bøgerne op i artikelform og lagt dem på nettet, én årbog om ugen cirka. Dette foregår indtil alle bøger på nær de fire nyeste er gjort tilgængelige for alle i digital form. Hver årbog ledsages af en kort artikel på “Fyrskibet” af Morten Bronke. Billedarkivar Henriette Gavnholdt Jakobsen er tovholder på projektet.

Projektet er finansieret af Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner.

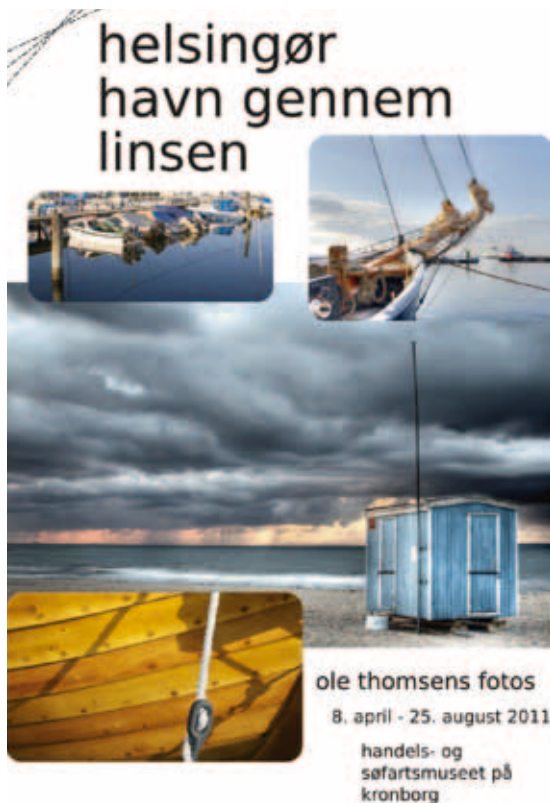
Indeks for årbogens femårsindeks til år 2012

Indekset til årbog 2012 for årene 2007-2011 forberedes hvert år. I december 2010 blev der udtaget 489 stikord af årbog 2010 og indlagt i basen, der nu har stikord for fire af de fem år med i alt 2.190 poster.

Stikordsbasen er tilgængelig fra museets hjemmeside for årene 1942 til 1945 samt 1990 til 2010 med i alt 12.000 poster. Det svarer cirka til en tredjedel af de udgivne bøger. Arbejdet udføres af Jørgen Marcussen.

Permanente udstillinger

I udstillingerne på Kronborg har museet i årets første 9 måneder haft 35.017 gæster, hvilket er en fremgang på 11 % i forhold til samme periode i 2010.

I 2010 fik museet kontakt til den talentfulde fotograf Ole Thomsen, hvis billeder dannede grundlag for to særudstillinger i årets løb, først om Helsingør havn og siden om byggeriet af det nye museum.

Foto: Thorbjørn Thaarup, H&S.

Museet har i 2011 gennemført 3. år af den nationale brugerundersøgelse af danske museer. Det har betydet uddeling, indsamling, indrapportering og indsendelse af spørgeskemaer til Kulturarvsstyrelsen. Museet har pr. 15. august 2011 indsamlet godt 400 spørgeskemaer for 2011.

Udstilling: “M/S Museet for Søfart – Maritime Museum of Denmark”.

Planerne for det nye søfartsmuseum og planerne for hele Kulturområde Helsingør, der ud over Søfartsmuseet omfatter Kulturhavn Kronborg og Kulturværftet, indgår nu som del af museets permanente udstilling. Indholdet bliver løbende ændret i takt med udviklingen af projektet. Kernen i udstillingen er det vindende arkitektforslag fra BIG – Bjarke Ingels Group med plancher og modeller.

Udstillingen er i november blevet delvist fornyet med opsætning af 5 store billed- og tekstplancher, der fortæller om projektet og viser motiver fra BIGs arkitekturtegninger, Kossmann.dejongs udstillingsdesign og museets genstands- og billedsamling. Udstillingsplancherne er udført af Thorbjørn Thaarup, der har stået for tekst, billedvalg og lay-out.

Særudstillinger

Kåre Lauring har i 2011 været ansvarlig for følgende særudstillinger:

10. september 2010-27. marts 2011: “Søfolk og redere i 1700-tallets København”.

8. april-2. oktober 2011: “Helsingør Havn gennem linsen”. Udstillingens fotografier var taget af assistent ved Helsingør Havn Ole Thomsen.

8. oktober 2011-30. juni 2012. “Et museum bliver til”. Fotoudstilling med Ole Thomsens fotografier fra byggepladsen hvor det nye søfartsmuseum opføres. Ole Thomsen fotografere løbende byggeriets forskellige faser frem til færdiggørelsen.

Thorbjørn Thaarup har designet plakater og tekster til museets særudstillinger.

Museet på nettet

Museets hovedhjemmeside havde i de første ni måneder af 2011 over 25.000 besøg udført af 13.500 besøgende, hvilket giver et forventet besøgstal for hele 2011 på 34.000, svarende til sidste års tal. De mest populære dele af siden er museets videnscenter, hvor nyt materiale til stadighed gøres tilgængeligt samt information om selve museet, herunder især personalet. En ny populær side er årbogssektionen, hvor et stigende antal af museets årbøger kan hentes og læses i komplet illustrerede og tekstgenkendte udgaver.

Den digitale logbog Fyrskibet havde i årets første ni måneder 9.500 besøg udført af 7.500 besøgende, hvilket giver et forventet årligt besøgstal på ca. 13.000, hvilket er en stigning på næsten 20 % fra sidste år. Museets medarbejdere har skrevet et til to indlæg ugentlig på Fyrskibet.

Samlingen af registre, der er blevet lagt online, er vokset med: Liste over Jacob Petersens skibsportrætter. Skoleskibet KØBENHAVNS besætningslister. Liste over museets tegninger fra N.F. Hansens værft. Tre registre vedrørende Grønlandsfart.

Museet online billedarkiv vedbliver med at være populært med næsten 16.000 besøg udført af 8.000 besøgende de første ni måneder af 2011, hvilket giver et forventet årligt besøgstal på 21.000, omtrent det samme som sidste år.

Museet tilstedeværelse på Facebook fortsætter, hvor nu over 600 mennesker har trykket "synes godt om" på museets side. Alle nyheder fra Fyrskibet og hovedhjemmesiden

vises også på Facebook, hvor der er en god kontakt til brugerne med mange kommentarer og spørgsmål. Overordnet set ligner den typiske Facebook-bruger af museets side de typer mennesker vi møder i museets udstilling og til arrangementer, nemlig voksne mænd.

Museumsbutik

Museets butik indgår som en del af velkomstcentret på Kronborg og betjenes af dets personale. Butikken sælger primært bøger samt diverse souvenirs med maritimt historisk indhold.

På museet hjemmeside findes en web-butik hvorfra kunderne direkte kan bestille, betale og få fremsendt museets salgsvare. Web-butikken betjenes i det daglige af bogholderiasistent Heidi Petersen.

Museets gamle varelagre søges realiseret, så beholdningen er trimmet ved flytningen til det nye museum.

Messer

- 1.-13. marts samt 17.-20. marts "Både i Bella". På årets store bådmesse havde museet en stand med salg af bøger og maritime souvenirs, samt en plancheudstilling om det nye museum. Standen var tilrettelagt af Kåre Lauring og derudover bemanded med Henriette Gavnholdt og Lone K. Kristiansen.
- 1.-13. november: "Bog-Forum 11" i Forum, København. Museet havde traditionen tro en velbesøgt stand tilrettelagt af Kåre Lauring og derudover bemanded med Henriette Gavnholdt og Lone K. Kristiansen.

I 20 år har museet haft en stand på Bogforum på Frederiksberg. I 2011 var standen særligt velbesøgt og flere bøger blev udsolgt.

Foto: Peter Cordtz.

Foredrag og arrangementer

Museets medarbejdere har stået for et halvt hundrede foredrag og omvisninger i årets løb. Heraf har de 30 været foredrag om det nye museum holdt på Kronborg, i Kulturværftet og i foreninger samt ved en lang række museumsmøder rundt i landet.

- 8.3: Korthistorisk Selskab afholder medlemsmøde i museets arkiv v. Jørgen Marcussen.
- 6.5: Forårstur for Venneselskabet til Brede Værk med besøg på konserveringsværkstedet, hvor konserveringen af vrugdele fra 1600-tals skibet "Elefanten" finder sted.

Vraget skal indgå i det nye museums udstilling. Arrangeret af Lone K. Kristiansen og Andreas Grinde. Introduktionsforedrag ved Thorbjørn Thaarup.

- 4.6: Modelskibssejls i Kronborg inderste voldgrav arrangeret af Vallensbæk Modelbyggerlaug og Handels-og Søfartsmuseet ved Lone K. Kristiansen, Andreas Grinde og Heidi Petersen. Ca. 700 besøgende.
- 18.8: Generalforsamling i Venneselskabet. Tidligere forbundsformand Georg Poulsen causerede over tiden på Helsingør Værft.
- 30.9: "Kulturnat i Helsingør". Museumsdirektør Jørgen Selmer sammen med Kulturværftets chef Mikael Fock og Slotsforvalter Louise Rue Moos bød aftenen igennem på guidede ture langs en lysende sti mellem Kulturværftet, museets byggeplads og Würtembergs Ravelin. Der blev fortalt om visionerne for kulturhavnen og de tre institutioner og diskuteret med deltagerne.
- 7.-8.10: Bustur for Venneselskabet til Flensburger Schiffahrtsmuseum. Rundtur i Flensborg by, samt sejls på Flensborg Fjord, og på hjemturen besøg på Aabenraa Søfartsmuseum. Arrangeret af Lone K. Kristiansen med Benjamin Asmussen som turguide.

Ledelse og administration

Museets daglige ledelse udgøres af museumsdirektør Jørgen Selmer, administrationschef Thomas Bjørn Poulsen og museumsinspektør Kåre Lauring. Den daglige administration varetages i øvrigt af bogholderiassistent Heidi Petersen og sekretær Lone K. Kristiansen, der

også fungerer som administrativ medarbejder for Venneselskabet.

Ledelse og administration har været præget af arbejdet med det nye museum. Arbejdsrutiner gennemgås og tilrettes løbende, så museet gradvist tilpasser sig en ny situation frem mod åbning af det nye museum.

Arbejdet med at koordinere udstillingsarbejdet med byggeriet er igangsat i løbet af sommeren 2011, og der afholdes nu jævnlige møder med Maritim Museums Byg, BIG og museet samt udstillingsarkitekterne Kossmann.dejong og Rambøll, når det skønnes nødvendigt. Arbejdet skal sikre, at der sker størst mulig koordinering mellem byggeriet og udstillingsarbejdet.

Arbejdet med at styre udstillingsprojektet sker internt ved ugentlige udstillingsmøder mellem museumsdirektør og museumsinspektører, konservatorer mv. Arbejdet med Kossmann.dejong er organiseret som månedlige 2-dages seminarer, hvor delelementer af udstillingernes faktiske indhold og design diskuteres og hvor den generelle styring, budget og tidsplan koordineres. Der er indgået aftale med et hollandsk filmselskab, De Aanpaak, om udvikling af scripts til de kommende udstillinger. Samtidig er der afholdt møder med en række forskellige potentielle leverandører til de øvrige elementer i udstillingerne. I forhold til Maritim Museums Byg afholdes et månedligt møde mellem Jørgen Selmer, Thomas Bjørn Poulsen og Jacob Salvig, hvor udstillingsprojektets fremdrift er på dagsordenen sammen med informationsudveksling mellem styringen af de to projekter: udstilling og byggeri.

Museet fik i 2010 indført et digitalt journaliseringssystem, og dette system er nu udviklet til også at kunne fortage digitalisering af årbøger, et arbejde der er godt i gang i 2011.

Det økonomiske arbejde i 2011 har som i 2010 været præget af arbejde for at få øget de offentlige tilskud til driften, idet museets basisbudget og bevillinger via udstillingsbudgettet til medarbejdernes arbejde med de nye udstillinger ikke helt kan dække de reelle udgifter. Det lykkedes i forbindelse med Helsingør Kommunes budgetvedtagelse for 2011 at få et enstemmigt Byråd til at bevilge ½ mio. kr. i driftstilskud til museet i 2011 og 2012, samt 1 mio. kr. fra og med 2013. Kulturministeriet har fulgt op på dette, og har givet en tilsvarende forhøjelse af driftstilskuddet.

Museets administrationsarkiv er i disse år under revision både for de nyere og ældre delens vedkommende ved henholdsvis Lone Kristiansen og Jørgen og Merete Marcussen.

Revision, ompakning og databaseregistrering af museets journalsager er færdig. Det seneste år er således behandlet årgangene fra 1940 tilbage til museets grundlæggelse i 1915.

De relevante poster, der indeholder oplysninger om genstande eller museets virksomhed i øvrigt med blivende interesse, er registreret i en database, der nu indeholder i alt 27.420 poster. Arkivet er nu som tidligere nævnt placeret på museets fjernmagasin.

Repræsentation i bestyrelser og samarbejdskredse

- *Jørgen Selmer*: Medlem af ICMM (International Congress of Maritime Museums);

- Søfartsmuseernes Søfartspulje; Baltisk arbejdsgruppe for Coastal Culture and Maritime Heritage; Bestyrelsen for Wonderful Copenhagen; Repræsentantskabet for Wonderful Copenhagen; Repræsentantskabet for Visit Nordsjælland; Bestyrelsen for Museumsmandsforeningen; Kulturministeriets erfakreds for ledere af mindre kulturinstitutioner; Samarbejdsforum for Helsingør Kommunes kulturinstitutioner; Helsingør Kulturforenings bestyrelse; Næstformand i bestyrelsen for egnsteatret Hamletscenen.
- *Kåre Lauring*: Medlem af ICMM, samt erfagruppe vedr. arkiver og digitalisering af fotografier. Område repræsentant for Dansk Magisterforening.
  - *Thomas Bjørn Poulsen*: Medlem af ODM's administrative netværk. Medlem af arbejdsgruppe vedr. afklaring af kulturaktiviteter på udearealerne i Kulturhavn Kronborg. Medlem af arbejdsgruppe vedr. daglig drift af udearealerne i Kulturhavn Kronborg. Netværk for museumskommunikatører.
  - *Benjamin Asmussen*: Medlem af og sekretær for Søfartsmuseernes Søfartspulje, Kontaktudvalget for dansk maritim historie- og samfundsforskning, Inspektørnetværket, Piratnetværket, Besættelsesnetværket. Deltaget i Helsingør Kulturnetværks møder med skolebibliotekarer og kulturfolk. Medlem af og netredaktør for Kontaktudvalget for dansk maritim historie- og samfundsforskning. Dommer i de nordiske velfærdsråds maritime fotokonkurrence sammen med fotograf Laura Christensen.
  - *Torkil Adersen*: Medarbejderrepræsentant i museets bestyrelse. Udpeget som en af museets to repræsentanter i Skibsbevaringsfondens bestyrelse, sammen med Ole Vistrup.
  - *Thorbjørn Thaarup*: Medlem af erfagruppe vedr. offentlige og private fotosamlinger. Sekretær i Kontaktudvalget for Maritim Historie- og Samfundsforskning.
  - *Henriette Gavnholdt Jakobsen*: Medlem af erfagruppe vedr. offentlige og private fotosamlinger.
  - *Lone K. Kristiansen*: Medlem af ODM's netværksgruppe om kulturkommunikation.

Museets protektor

Hendes Majestæt Dronning Margrethe II.

Bestyrelse og repræsentantskab

Der har i årets løb været afholdt bestyrelsesmøder 12. januar, 2. marts, 29. april, 1. juli, 5. september og 2. november. Der har været afholdt repræsentantskabsmøde 11. maj og ekstraordinært repræsentantskabsmøde 2. november med vedtagelse af nyt navn.

Bestyrelse

- Direktør i Dansk Transport og Logistik, Erik Østergaard, formand
- Advokat Ole Bang, næstformand
- Skibsreder, Corral Line, Bjørn Clausen
- Festivalchef for Golden Days, Ulla Tofte
- Direktør i Mensch, Frederik Preisler
- Direktør for Nationalmuseet, Per Kristian Madsen
- Museumsinspektør Torkil Adersen, personalerepræsentant

Suppleanter:

- Maskinmester Bertel Johansen
- Sekretariatsleder Michael Wengel-Nielsen

Repræsentantskab:

- Malene Carmel, Helsingør Kommune
- Henriette Bytoft Flügge, Søfartsstyrelsen
- Erik Østergaard, Dansk Erhverv og Bilfærgernes Rederiforening
- Bjørn Clausen, Danmarks Rederiforening
- Michael Wengel-Nielsen, Rederiforeningen af 2010
- Jenny N. Braat, Danske Maritime
- Morten Jacobsen, Danmarks Skibsmæglerforening
- Niels J. Bagge, Europas Maritime Udviklingscenter, Søfartens Fremme og Skibsteknisk Selskab
- Karl Nøhr Sørensen, Søfartens Ledere
- Bertel Johansen, Maskinmestrenes Forening
- Ole Philipsen, CO-Søfart
- Poul Erik Jensen, 3F Sømændene
- Ole Vistrup, Træskibssammenslutningen
- Erik Andreasen, Sammenslutningen af ledere ved de af Søfartsstyrelsen godkendte uddannelsesinstitutioner
- Steen Sabinsky, Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner

Personale

Pr. oktober 2011 bestod personalet af:

- Museumsdirektør Jørgen Selmer
- Administrationschef Thomas Bjørn Poulsen
- Museumsinspektør Kåre Lauring

- Museumsinspektør Benjamin Asmussen
- Museumsinspektør Torkil Adsersen
- Museumsinspektør Thorbjørn Thaarup
- Billedarkivar Henriette Gavnholdt Jakobsen
- Bibliotekar Kenneth Roy Henriksen
- Konserveringstekniker Line Hallbjørnsson (barselsorlov)
- Konservator Andreas Grinde
- Museumssekretær Lone K. Kristiansen
- Bogholderiassistent Heidi B. M. Petersen
- Projektmedarbejder Morten Bronke
- Historiker Trine Halle
- Historiker Lærke Johanne Thøgersen
- Modelrestaurator Anders Favrholt
- Museumsvært Henrik Tranto
- Museumsvært Jette Mercuri
- Museumsvært Leif Larsen
- Museumsvært Flemming Petersen
- Museumsvært Jens Tolle Gotsæd
- Museumsvært Peter Armfelt
- Museumsvært Allan Albjerg

Frivillige:

- Merete og Jørgen Marcussen, arkiv
- John Rasmussen, modelværksted
- John Bramsen, modelværksted
- Hans Ove Claudi-Hansen, modelværksted

- 1/1-31/12: Trine Halle ansat som historiker ved museet, tilknyttet udstillingsarbejdet, løntilskudsjob.
- 11/4-10/10: Lærke Johanne Thøgersen ansat som historiker med opgaver vedr. research til udstillinger, løntilskudsjob.

- 7/4: Henrik Tranto ansat som museumsvært med opsyn og servicering af publikum.
- 8/7: Jens Tolle Gotsæd ansat som museumsvært med opsyn og servicering af publikum.
- 8/7: Peter Armfelt ansat som museumsvært med opsyn og servicering af publikum.

Årsberetning 2011 er en redigeret og forkortet udgave af den årsberetning, som hvert år sendes til Kulturarvsstyrelsen og Helsingør Kommune.

Danmarks nye søfartsmuseum opføres i og omkring dok 1 fra Helsingør Skibsværft. Byggepladsen november 2011.
Foto: Ole Thomsen.

Beretning 2010-2011

Beretning 2010-2011

Den 71. ordinære generalforsamling i Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner blev afholdt torsdag den 18. august 2011 klokken 1900 i Handels- og Søfartsmuseets udstillingslokaler. Inden generalforsamlingen var der mulighed for at bese særudstillingen "Helsingør Havn gennem linsen".

Til generalforsamlingen var 42 medlemmer mødt frem.

Formanden bød forsamlingen velkommen og foreslog Niels J. Bagge som dirigent. Da der ikke var andre forslag, blev Niels Bagge valgt med akklamation.

Dirigenten konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt, og at den forelagte dagsorden kunne godtages af forsamlingen som følger:

- 1) Valg af dirigent
- 2) Beretning for selskabets virksomhed 2010-2011
- 3) Forelæggelse af regnskabet for 2010-2011
- 4) Valg af bestyrelsesmedlemmer og revisor
- 5) Fastsættelse af kontingent
- 6) Indkomne forslag
- 7) Eventuelt

Dirigenten gav derefter ordet til Selskabets formand Hannes Stephensen, der aflagde følgende beretning.

ad 2)

Beretning for året fra 1/4 2010 til 31/3 2011

Bestyrelsen har i beretningsåret bestået af:

- Arkitekt m.a.a. Hannes Stephensen formand
- Jørgen Marcussen, næstformand ,
- Direktør Steen Sabinsky, repræsentant for Venneforeningen i museets repræsentantskab.
- Journalist Anders Høegh Post
- Læge Finn Wiberg-Jørgensen
- Direktør Erik Østergaard der også er formand for museets bestyrelse.
- Museumsdirektør Jørgen Selmer er i henhold til vores vedtægter foreningens sekretær.

Foreningen har eksisteret i mere end 70 år og har gennem alle årene ydet støtte til museet på områder, der relaterer sig til museets virke, men som ligger ud over museets egne muligheder. Støtten er dels den anerkendelse, som vennerne yder museet gennem medlemskabet, og dels gennem den økonomi, der akkumu-

leres i foreningen, og som har det ene formål at støtte museets virke. Omvendt får vennerne glæde af museets ekspertise gennem en række medlemsarrangementer, der nyder godt af museets viden og støtte.

Foreningens økonomi er tilvejebragt via medlemskontingentet og gennem testamentariske gaver. Foreningens formue bliver løbende plejet gennem hensættelser og investeringer.

Den økonomiske situation giver som bekendt et indhug i afkastet, hvilket er ærgerligt, men uundgåeligt, og dette sammenholdt med et svagt faldende medlemstal gør, at de hensættelser, som er besluttet til at styrke det nye museum, desværre ikke når det niveau, som vi havde håbet. Foreningen har gennem årene været særdeles aktiv gennem støtte til genstandsindkøb, hvilket er et ikke uvæsentligt bidrag til museets samlinger, der er med til at klassificere museet som Danmarks nationale museum for handelsflådens historie.

Årbogen er foreningens væsentligste bidrag til museet, og i år har foreningen blandt andet styrket museets udadvendte virke gennem en digitalisering af samtlige 69 årbøger, der nu med deres indhold af videnskabelige artikler og samtidsskildringer gøres tilgængelige på nettet for de første 65 årganges vedkommende. Følg med på hjemmesiden, hvor der hver uge lægges endnu en årbog på nettet, fuldt søgbar. På den måde liver alle de gamle bøger op til fornyet brug via folks søgninger på nettet.

Årets udgave af årbogen er i produktion og påregnes at udkomme planmæssigt takket være en stor indsats fra forfattere og redaktører. Alle takkes varmt for deres indsats.

Ud over årbogen har der i årets løb været afholdt nogle medlemsarrangementer.

I maj 2010 var foreningen vært for en tur til Århus Havn, hvor Karl Nøhr fremviste det ny Søfartsmuseum og havnedirektør Bjarne Mathiesen guidede en rundtur i havnen.

I forlængelse af generalforsamlingen august sidste år, præsenterede chefkonsulent Lars Holst fra Slotsforvaltningen den nye udstilling om Sundtolden og Kronborg.

I november afholdt vi en foredragsaften med formand for Sømændenes Forbund, Søren Sørensen, der talte om emnet "Fra matros til skibsassistent".

I maj i år har der været en udflugt til Nationalmuseets konserveringsværksted i Brede, hvor vragresterne fra skibsvraget ELEFANTEN, der var et af de første danske skibe, der sejlede på Indien, blev beset. Vragresterne, der har været anvendt som "sænkekasse" dvs. fyldt med sten og anvendt som fundament i havnebyggeriet i København, vil fremover indgå i det nye søfartsmuseums udstillinger. Fotos og omtale af udflugten kan ses på museets hjemmeside.

Endelig afholdes der efterårsudflugt arrangeret af sekretær Lone K. Kristiansen til Flensborg den 7-8. oktober med besigtigelse af Flensborg Søfartsmuseum, sejltur på Flensborg Fjord samt besøg på Aabenraa Museum.

Der har været et møde i sammenslutningen af museumsforeninger, hvor Venneselskabet er medlem. Jørgen Marcussen har udført et omhyggeligt referat fra mødet, der efterlader et indtryk af de ofte livstruende vanskeligheder, der råder i de mange statsstøttede mindre museer. Set i dette perspektiv er såvel

Søfartsmuseet og Venneforeningen på den heldige side. Vi har et museum der snart rykker fra sine fantastiske historiske rammer ind i nye fantastiske rammer, og vi har en velfungerende støtteforening, med en sund økonomi, der trods krise stadig er i stand til at fungere med et uindskrænket aktivitetsniveau. Den kommende tid skal bruges konstruktivt til at styrke venneforeningen for derved at styrke museet i dets bestræbelser på at synliggøre et erhverv, der i historisk perspektiv har haft og har hele kloden som arbejdsplads.

Medlemmerne kan medvirke aktivt blandt andet ved at hjælpe til i hvervekampagnen for at skaffe nye medlemmer, for kun gennem en bred opbakning vil foreningen være i stand til at yde en synlig støtte til museet.

Beretningen blev uden spørgsmål godkendt af forsamlingen.

Ad 3)

Jørgen Marcussen gennemgik regnskaberne fra 1. april 2010 til 31. marts 2011; først regnskabet for Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner:

Indtægter

På driftsregnskabet er indtægterne fra kontingenter i år 157.375 kr. mod sidste års 175.060. Fratrækkes sidste års tab på debitorer var kontingenterne netto 156.732 kr. Der er stadig et større frafald af medlemmer, end der er tilgang, og vi har nu under 600 betalende personlige medlemskaber.

Salget af tegningsretter på 2.716 kr. er fra vor beholdning af Danske Bank-aktier i forbin-

delse med bankens udvidelse af aktiekapitalen.

En ganske lille renteindtægt på 87 kr., da vor formue jo er begrænset og renterne ligeså.

Gaven på 70.000 kr. fra legaterne er et tilskud til årbogens produktion, da medlemsbidraget ikke kan klare omkostningerne alene. Bestyrelsen har fundet det acceptabelt for perioden op til det ny søfartsmuseums indvielse at lade den nødvendige del af legaternes udlodning til museet gå til dette formål, da det er af betydning for både medlemmerne og ikke mindst for museet, at årbogen udkommer og kan vise denne del af museets forsknings- og publiceringsprofil.

Indtægterne blev i alt på 230.178 kr. mod 183.963 kr. sidste år.

Udgifter

På udgiftssiden er den største post årbogen, der i år har kostet 118.703 kr. at producere, hvilket stort set er lig med året før. Af de udsendte medlemsbøger skal vi svare moms af fremstillingsprisen, hvilket er blevet til 25.521 kr., og porto en ved udsendelsen beløb sig til 47.736 kr.

Der er i årets løb solgt årbøger i fri handel for 12.587 kr. mod sidste års 11.486 kr.

Totalomkostningen for årbogen ender derfor på 179.373 kr. mod sidste års 172.159 kr.

Af andre omkostninger har der været medlemsarrangementer for 12.359 kr., kontorhold hos museet blev på 1.848 kr. Porto til udsendelser til medlemmerne var på 5.895 kr., og revisionsomkostningen er anslået til 17.500 kr., og sidste års revision kostede yderligere

4.000 kr. Gebyrer blev på 2.976 kr., og den årlige vurdering af værdipapirernes aktuelle værdi har i år givet et underskud på 4.775 kr.

Det giver tilsammen et overskud for året på 1.452 kr.

Balancen

Aktierne i Danske Bank var oprindeligt optaget til anskaffelseskurs 32 og er nu optaget til den aktuelle værdi på datoen for regnskabsafslæggelsen: 29.125 kr.

Der er mellemregninger med museum og legater m.v. på i alt 82.124 kr.

Af salgsartikler og likvider rådede foreningen per 31. marts over tilsammen 2.784 kr.

Balancen viser Selskabets samlede aktiver på 114.033 kr.

På passivsideen var kapitalkontoen efter fradrag af sidste års underskud på 465 kr. og er forøget med dette års overskud til i alt 1.917 kr. Reservefonden, der er urørt, indeholder 50.048 kr. Selskabets egenkapital er således på 51.965 kr. Der var den 31/3 skyldige omkostninger og mellemregninger for 62.068 kr.

Harald Læssøe Barfoed, Sture Høvdén og Marius Ranés legater

De samlede legaters regnskaber viser på driftsiden et lidt større udbytte end sidste år, nemlig 50.745 kr. mod sidste års 41.790 kr. Renteindtægterne er for kontoen på 210 kr. og for obligationerne på 50.873 kr.

Der blev realiserede kursgevinster på obligationer for 7.421 kr. og ingen urealiserede kursgevinster på værdipapirer, men en indtægt

for salg af tegningsretter på bankaktier ved aktieudvidelsen i Danske Bank på 2.108 kr.

Derved beløber indtægterne sig til 111.357 mod sidste års 150.636 kr.

Udgifterne er til revisor, og gebyrer blev på 3.200 kr., og værdipapirerne gav os et urealiseret kurstab på 63.066 kr.

Udgifterne blev i alt på 66.266 kr., og driftsresultatet blev på 45.091 kr.

Veneselskabet har fået bevilget gaver for 70.000 kr. De er som omtalt under det første regnskab anvendt til årbogens produktion.

Bestyrelsen har vedtaget, at der henlægges 20% af det samlede nettoafkast til grundkapitalen. I år 20% af de 45.091 kr. i alt 9.018 kr.

Året slutter derfor med et underskud på 33.927 kr.

Legaternes balance

Værdierne i legaterne er placeret i aktier i Danske Bank og i fire obligationsinvesteringer. Tilsammen er der anlægsaktiver for 2.237.759 kr.

Der er udestående renter og mellemregninger for 56.174 kr. Denne mellemregningspost er i dag også nedbragt betydeligt.

Årets udtrækninger er sammen med en del af driftsoverskuddets likvider anbragt på en længerelevende konto med bedst mulig rente. Det betyder, at de viste likvider på 285.052 kr. siden 1. april er blevet anbragt til bedre rente.

Legaterne udviser en aktivside på 2.578.985 kr. mod sidste års 2.533.894 kr.

På passivsideen er øverst den uændrede grundkapital på 1.820.520 kr. og derefter årets henlæggelse af de 20% af driftsresultatet på i

år 9.018 kr., så uddelingsreserverne nu indeholder 194.108 kr. efter fradrag af årets underskud.

Der er skyldige omkostninger for 6.250 kr., og den skyldige gave til overførsel til Venneselskabet er som sagt nedbragt i mellemtiden.

Regnskaberne blev uden spørgsmål godkendt af de fremmødte medlemmer.

Ad 4)

Valg til bestyrelsen

Under dirigentens ledelse blev der foretaget valg til bestyrelsen.

På valg var Erik Østergaard, Finn Wiberg-Jørgensen og Steen Sabinsky, der alle var villige til genvalg. Der var ingen andre kandidater, og de tre medlemmer blev genvalgt med akklamation.

Valg af revisor

Selskabets revisor har i det forgangne år været revisor Lene Hvid Hansen fra GBH Revision & Rådgivning A/S, Allerød. Bestyrelsen foreslog uændret revisor for det indeværende år, hvilket blev tiltrådt af de fremmødte medlemmer.

Ad 5)

Der var ikke forslag om kontingentændring.

Ad 6)

Der var ikke indkommet forslag.

Ad 7)

Under eventuelt ønskede ingen at få ordet.

Dirigenten kunne derefter afslutte generalforsamlingen.

Efter generalforsamlingen var afsluttet var Selskabet vært ved en forfriskning arrangeret af sekretær Lone K. Kristiansen.

Efter pausen causerede forhenværende formand for Dansk Metal, Georg Poulsen, om sin tid på Helsingør Værft. Georg Poulsen berettede livligt om sin tid fra den første dag som lærling den 9. februar 1944, om de fem læreår og lærlingskolen samt om alle de personligheder, der var beskæftiget på værftet. Causeriet omfattede også årene som tillidsmand og det voksende arbejde med arbejdsmiljøet og værftets indsats for at holde medarbejderstaben opdateret gennem kurser og andre læreprocesser.

De faktuelle oplysninger blev fint flettet sammen med anekdoter, der gjorde oplevelsen livlig og morsom for de fremmødte medlemmer, der da også kvitterede efter mere end en times underholdning med klapsalver.

Mødet sluttede kl. 2115.

Referent Jørgen Marcussen
19. august 2011

Selskabet Handels- og Søfartsmuseets Venner – medlemskab og tilskud

Medlemskab

Medlemmerne støtter Selskabet, hvis formål er at virke for forøgelse og forbedring af Handels- og Søfartsmuseet og dets samlinger. Indmeldelser modtages på Venneselskabets direkte telefon på museet: 4928 0206.

Selskabets bankkonto er Danske Bank reg. nr. 3163 konto 3163 111306.

Kontingent

Kontingentet er kr. 300,00 årligt for enkeltmedlemskab og kr. 1.700,00 for firmaer og institutioner.

Medlemsrettigheder

Personligt medlemskab giver gratis adgang til Handels- og Søfartsmuseets samlinger. Firmamedlemskabet giver adgang for fem personer.

Selskabet yder gratis sine medlemmer et eksemplar af Museets årbog. Firmamedlemskaber tildeles fem årbøger.

Støtte til årbogens produktion

Fra forskellige personer, institutioner og firmaers side er der vist stor forståelse for museets kulturhistoriske opgaver ved køb af eller tilskud til årbogen. Selskabet Handels- og Sø-

fartsmuseets Venner udtrykker herved deres hjertelige tak for de ydede midler til årbogens produktion.

Manuskripter til årbogen

Redaktionen til Handels- og Søfartsmuseets årbog modtager gerne manuskripter på maritime artikler til bedømmelse for optagelse i årbogen. Fristen for modtagelse af artikler er den 1. april. Redaktionen giver gerne yderligere oplysninger om manuskripterens udfærdigelse.

Årbogen udkommer normalt omkring 1. december hvert år og har i øjeblikket et oplag på 1.000 eksemplarer

Museet

Museets administration er åben mandag til torsdag 09.00-15.00 og fredag 09.00-12.00.

Telefon 4921 0685.

E-mailadressen til Venneselskabet er:
venner@maritime-museum.dk

Venneselskabets hjemmeside findes på:
www.maritime-museum.dk

NYE MEDLEMMER I VENNESELSKABET 2010-2011

Poul Raaby Pedersen	Sydals
Niels Schott Christensen	Dragør
Tove Ruth	Skagen
Bjørn Clausen	Egernsund
Pernille Højbjerg	Humblebæk
Steen Withen Nielsen	Gilleleje
Bruno Lilleris	Odense
Ole Jensen	Helsingør
Uffe Balderslef	Espergærde
Helsingør Sømands Forening	Helsingør
Kis Bødker	Viborg
Henrik Hansen	Fredericia
Bengt Sørensen	Melby

FIRMAMEDLEMSKABER PER 2011

Atlas Danmark A/S	Nørre Alslev
Bornholmstrafikken A/S	Rønne
Dampskibsselskabet NORDEN A/S	København
Danmarks Rederiforening	København
Danmarks Skibskredit A/S	København
Danmarks Skibsmæglerforening	København
Danske Bank A/S	København
Dansk Sø-Restaurations Forening	Rødovre
Den Danske Maritime Fond	København
DFDS A/S	København
Hempels Skibsfarvefabrik A/S, J.C.	Kgs. Lyngby
Hjælpevognen.dk ApS	Helsingør
Københavns Skipperforening	København
MAN – B&W Diesel A/S	København
Maskinmestrenes Forening	København
Nordic Tankers Marine A/S	København
Norske Veritas, Marineafdeling	Hellerup
Rønne Havnebestyrelse	Rønne
Scandlines A/S	København
Svitzers Bjergningsentreprise A/S, Em.Z.	København
Søfartens Arbejds miljøråd	København
Søfartens Ledere	København

Venneselskabets forårstur til Brede

Venneselskabets forårstur gik til Nationalmuseets konserveringsafdeling i Brede. I det tidligere industrilandskabs smukke rammer fortalte museumsinspektør Thorbjørn Thaarup om Handels- og Søfartsmuseets planer for det skibsvrag, der i øjeblikket befinder sig under konservering hos Nationalmuseet. Vraget blev fundet på Christianshavn i slutningen af 1990'erne og bærer spændende vidnesbyrd om Danmarks tidligste sejlads til Asien. I det nye søfartsmuseum vil det indgå i en installation om tidens både foranderlige og statiske natur.

Herefter fik selskabet en tur bag kulisserne under kyndig vejledning af konservatorerne Anders E. Lykkegaard og Kristiane Strætkvern.

Venneselskabets efterårstur til Flensborg

Handels- og Søfartsmuseets Venner holdt deres efterårsudflugt den 7. og 8. oktober, hvor turen gik til Flensborg og Åbenrå.

De omkring 30 medlemmer kørte med opsamling et par steder tidligt fredag morgen mod Flensborg, som vi nåede frem til ved frokosttid. Turens første oplevelse var frokosten om bord på det lille fragtskib fra 1928, GESINE, der tjener som museumsskib i Flensborgs Historiske Havn. Skibet er ejet af flere af de maritimhistoriske organisationer i fællesskab. Under frokosten fik vi af museumslofts Susanne Grigull en orientering om søfartsmuseet og dets omfang og samarbejde med det historiske værft.

Efter frokosten guidede Susanne os langs den historiske havn med GESINE og ALE-

Konservator Kristiane Strætkvern fortæller.

Foto: Rolf Larsen.

Vraget tages i øjesyn

Foto: Rolf Larsen

Omvisning mellem Flensborgs gamle købmandsgårde.

Foto: Rolf Larsen

XANDRA, der er et passagerdampskib bygget i Hamburg i 1908 og døbt af prinsesse Alexandra af Slesvig-Holsten-Glücksborg (1887-1958). Fra havnen krydsede vi over gaden til søfartsmuseet, der ligger med facaden mod havnen.

Museet er under udvidelse med ejendommen bag museet og en ny tværføj til større genstande. Desværre var udstillingerne endnu ikke opstillet, så vi fik kun rammerne for det

nye museum at se. Enkelte genstande var klar til montering, således en stor model af en vestindisk sukkerplantage, idet en af museets hovedudstillinger netop bliver omkring plantagedriften i Vestindien og dennes betydning for Flensborg og dens købmandshuse og rederier.

I tilknytning til museet er etableret frivillighedsgrupper, der arbejder med det historiske værft i nærheden. Foruden restaurering af

ældre træskibe fungerer de frivillige grupper også som igangsættere for borgere, der er sat i aktivering fra offentlig side. Værftet har stadig en del udstyr som bedding, svedekasse og mastekran – sidstnævnte oprindeligt fra begyndelsen af 1700-tallet.

Eftermiddagen gik på hæld, så deltagerne blev installeret på hotellet og gjorde sig klar til byvandringen i skumringen. Med en meget kompetent dansktalende guide fik vi grundigt gennemgået de gamle købmandsgårde, der lå vinkelret på havnen med pakhusene nærmest kajen. I dag er der yderligere bygninger mellem havn og oprindelig kystlinje, men på grund af at Flensborg by slap så godt som uskadt gennem anden verdenskrig, så står mange af de gamle 1700-talsbygninger endnu. De ses ikke fra hovedstrøgene, men går man gennem portene ind i baggårdene, så ses bindingsværksfløje, pakhus med luger og kranbjælker og andre tegn på fortidens erhvervsliv.

Rundturen endte ved en passende lokal restaurant for middagsmåltid, og resten af dagen var uden programpunkter. Først om lørdagen blev der igen kaldt til samling og nu for at tage på fjordtur med turskibet JÜRGENSBY, der havde to passagerdæk og et åbent soldæk agter på brodækket. Og det åbne dæk tiltrak mange deltagere i formiddagens solskin med klar luft, hvor den danske kyst på fjordens nordside tog sig rigtig flot ud. Som yderlig staffage til udflugten var fjorden fyldt med sejlskibe, der i den friske vind strøg forbi turbåden på vej til lørdagsracet.

Efter passage af Okseøerne gik det igen retur til havnen, hvor bussen ventede. Inden vi tog afsked med Flensborg var der lidt tid på egen hånd til frokost og indkøb, men så gik det igen mod nord, hvor vi gjorde holdt i Åbenrå for at se byens søfartsmuseum under Sønderjyllands museer.

I Åbenrå stod museumsleder Mikkel Leth Jespersen klar til at guide os gennem museets imponerende samling af skibsportrætter af de lokale skibe. Åbenråskibsfarten havde stor betydning både for by og land i en periode af sejlskibstiden, men formåede ikke at deltage i overgangen til dampkraften i midten af 1800-tallet. Derfor er museets samling en passende sluttet helhed omkring emnet, og genstandene er tilpas brede til at give de besøgende indtryk af søfarten og skibsbyggeriet i byen og på det nærliggende Kalvø.

Der er kun tilbage at fortælle, at turen tilbage til Helsingør gik smidigt og med trætte deltagere, der blev underholdt med flere små indlæg om både Sønderjylland, Flensborg, Åbenrås søfart og det ny søfartsmuseum i Helsingør af Benjamin Asmussen og Rolf Larsen, sidstnævnte meget vidende om Åbenrås maritime fortid.

Ikke mindst skal der også lyde en stor tak til sekretær Lone K. Kristiansen for hendes gode planlægning og styring undervejs, så alle fik en god oplevelse ud af turen.

Referent Jørgen Marcussen

Museumsbutikken

Museet har mange bøger, plakater m.m. om maritime emner til salg, og efterfølgende er vist et udvalg af titlerne. Det komplette bogudvalg findes på museets hjemmeside på: www.maritime-museum.dk

Museets salgsartikler kan købes enten ved direkte henvendelse i museets administrationsbygning eller per telefon 4928 0206 til Heidi Petersen. Varerne kan også bestilles per mail til hp@maritime-museum.dk eller via internet på

www.maritime-museum.dk/shopping/default.asp

Salgsbetingelser

Alle priser er inklusive moms og eksklusive forsendelsesomkostninger. Ved køb over kr. 500 sendes fragtfrit.

Museets bankkonto er Reg.nr. 3163, kontonr. 3163 012103.

Mellem København og Tranquebar – på rejse med Asiatisk Kompagnis skib Kronprinsessen af Danmark 1748-1750

Palle Kvist, Michael Dupont og Jørgen Mikkelsen

Bogen indeholder en fyldig introduktion til Asiatisk Kompagnis handel og søfart på Indien og Kina i 1700-tallet, og den gengiver et omfattende kildemateriale. Det drejer sig bl.a. om skibsprotokollen (den officielle dagbog) fra Kronprinsessen af Danmarks rejse til Tranquebar 1748-1750 og uddrag fra skibsjournalen (logbogen) og rullebogen (mandskabslisten) fra samme rejse. Desuden gengives skibsartiklerne (de generelle retsregler for ansatte i Asiatisk Kompagni), instrukserne for kaptajnen og skibsassistenten, lister over aktieejere m.m. 404 sider, illustreret, Kildeskriftselskabet, Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, Nationalmuseets Tranquebar Initiativ og Statens Arkiver, 2011, indbundet. Kr. 200,-

Dansk linjefart – fra Selandia til Emma Mærsk

Bruce Peter

Da motorskibet "Selandia" stod ud på jomfrurejse i vinteren 1912, blev det indledningen til en 100 år lang epoke, hvor danske rederier takket være teknologisk overlegne skibe har tilkæmpet sig større og større markedsandele i den verdensomspændende linjefart. Og erhvervseventyret fortsætter den dag i dag, hvor Mærsk Line er blevet verdens største containerrederi bl.a. takket være den enestående "Emma Mærsk"-klasse, der i 2013 vil få følge af endnu større containerskibe i form af den nye Triple E-klasse. Bruce Peters nye bog beskriver den teknologiske og forretningsmæssige udvikling af dansk linjefart, og bogen omtaler bl.a.: Begyndelsen omkring år 1900, hvor ØK og DFDS for alvor begyndte at sejle på ruter til andre kontinenter. Dieselmotorens indtog inden for linjefart fra 1912 og det teknologiske forspring, som danske rederier hurtigt fik. Ekspansionen i 1920'erne og 1930'erne, hvor flere danske rederier, bl.a. Mærsk, J. Lauritzen og Torm engagerede sig i linjefart. Udviklingen med stadig større og hurtigere stykgods-skibe i 1950'erne og 1960'erne. Containeriseringen i 1970'erne, hvor ØK og Maersk Line udviklede sig til at indtage førerpositioner. Maersk Lines vækst til den nuværende position som verdens største containerrederi.

280 sider, illustreret, Nautilus, 2011, indbundet.

Kr. 399,-

De sidste sejlskibe – småskibsfarten i Danmark i tiden omkring verdenskrigene

Benjamin Asmussen

Som regel er det billedet af de store barker og fuldriggere, som toner frem på nethinden, når man taler om sejlskibe. Det største antal sejlskibe blev dog udgjort af de mange små jagter, galeaser og skonnerter, der sørgede for transport af varer i Danmark og i det nære udland. Sejlskibsfarten omkring år 1900 foregik på mange måder som i tidligere århundreder, men herefter kom forandringerne med større hast. Skibene fik motorer om bord, og efter 2. verdenskrig var det ved at være helt slut med sejlets tusindårige historie inden for erhvervssøfarten. Småskibsfarten i Danmark var hverken specielt spektakulær eller glamourøs, men udførte en vigtig opgave i distributionen af varer i Danmark og det nære udland.

92 sider, illustreret, Maritim Kontakt, bind 33, 2010.

Kr. 190,-

Marstals matadorer – H.C. Christensens rederi og værft i årene 1842-1952

Karsten Hermansen

Marstals maritime historie er uløseligt forbundet med skibsreder Hans Clausen Christensen (1816-1879), som formåede at skabe byens største rederi gennem tiderne. Han kom fra små kår i Græsvænge og blev derfor kaldt Bonde-Hans. Havde nogen tvivlet på hans evner til at begynde med, så blev de grundigt overbevist om det modsatte, da resultaterne begyndte at vise sig. H. C. Christensen nåede nemlig ikke alene at stifte et betydeligt rederi med skibe, der sejlede i såvel nærfartern som langfarten. Han etablerede også et værft, der leverede så godt som alle rederiets nybygninger i over halvtreds år, og så drev han en købmands- og skibsprovanteringsforretning. Det kostede noget at nå så langt, og H. C. Christensen var ikke ven med alle – slet ikke med Marstal Havnekommission. Men han forstod at drive forretning, og hans efterkommere fortsatte i samme spor. Virksomheden blomstrede omkring århundredeskiftet, da rederiet – som det eneste i Marstal – begyndte at supplere sejskibene med fremtidens løsning: dampskibene. De fleste rederier i Marstal bestod af en bred kreds af parthavere. H. C. Christensens Rederi holdt imidlertid parterne inden for familien og samlede efterhånden en kolossal formue på få hænder. Det blev afgørende for virksomhedens ekspansionsmuligheder. Men det lod sig alt sammen kun gøre, fordi medlem-

merne af familien Christensen kunne en hel del mere end de fleste – og gjorde det. Det er derfor ikke for meget sagt, at de i ordets mest positive betydning blev Marstals matadorer!

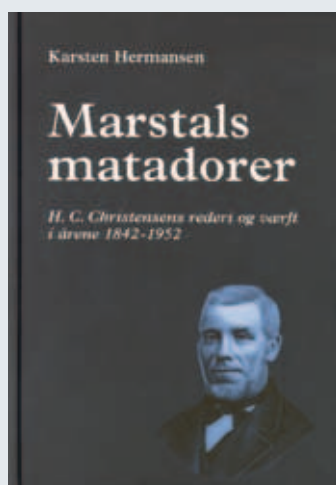
238 sider, illustreret, Marstal Søfartsmuseum, 2011, indbundet.
Kr. 279,-

Trampskibe – fra en svunden æra – Myren og Progress, Orient og Motortramp

Ole Stig Johannesen

I bogen beskrives rederierne Myren, Progress, Orient og Motortramp og deres skibe. Rederierne er beskrevet i kronologisk orden ud fra året for deres stiftelse. De danner to grupper, af hvilke den første, bestående af rederierne Myren (1891-1973) og Progress (1904-2000), i de første år hovedsaglig beskæftigede sig med kul- og træfarten især i Nord- Østersøfarten, samt også fart på Middelhavet. De to rederier er i familie gennem deres fælles tilknytning til befragtnings- og mæglerfirmaet Holm & Wonsild. Den anden gruppe, bestående af rederierne Orient (1915-1994) og Motortramp (1925-1962), beskæftigede sig fra begyndelsen med world-wide sejlads. Der er også her et vist familieskab gennem deres relationer til rederiet D/S Norden.

188 sider, illustreret, Editions Maritimes, 2011, indbundet.
Kr. 450,-

At finde vej til søs

- fire indblik i renæssancens søfart

Benjamin Asmussen, Steen Schøn, Thorbjørn Thaarup og Jørgen Marcussen

Fortællingen om den mest kendte danske opdagelsesrejsende Jens Munk. Forskellige navigationsredskaber og -teknikker gennemgås, og ud fra søkort fortælles der om renæssancens verdenssyn.

47 sider, hæftet, H&S, 2006.

Kr. 25,-

Hvor livligt på skibsbroen

- en fortælling om sundtoldtidens Helsingør

Redigeret af Lene Andersen og Benjamin Asmussen

I hæftet følger man kaptajn Bowie, en engelsk kaptajn fra Newcastle, rundt i Helsingør i 1832. Her fortælles om Sundtolden, Kronborg, provianteringen og Helsingørs værtshuse.

24 sider, hæftet, H&S, 2003.

Kr. 25,-

Danske bådtyper

Christian Nielsen

41 opmålinger af Christian Nielsen. I slutningen af 1930'erne satte Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg ind med en registrering af de ældre bådtyper, som man mente snart ville være forsvundet. Opgaven bestod af en opmåling og beskrivelse af karakteristiske typer udført på stedet og blev overladt til den unge bådbygger Christian Nielsen. Registreringen fulgte hver sommer en ny kyststrækning, der skulle gennemgås, og langsomt arbejdede han sig landet rundt over de næste 10-15 år. Forberedelsen af stoffet til udgivelse i bogform begyndte i 1968, og bogen blev udgivet i 1973. Da den gamle udgave har været udsolgt i mange år, besluttede man at genudgive den med enkelte nye illustrationer.

152 sider, indbundet, Høst og H&S, 1973 / 2005.

Kr. 298,-

Cd-rom med tegningerne fra Danske bådtyper

CD-rommen indeholder en komplet samling af de 80 opmålinger, som Christian Nielsen foretog sig over 10-15 år, med tilhørende beskrivelser.

Kr. 298,-

Modernismens skibe

Benjamin Asmussen, Kåre Lauring, Thorbjørn Thaarup, Steen Schön, Hans Jeppesen og Henriette Gavnholdt Jakobsen
 Fem danske eksempler på modernisme i skibsbygningen. Læs om det første oceangående motorskib SELANDIA fra 1912, bornholmerbåden HAMMERSHUS fra 1936, køleskibet ARGENTINEAN REEFER fra 1941 og det store containerskib SELANDIA fra 1972. Til slut findes en billedkavalkade af DFDS' skibe fra 1937-70.
 48 sider, hæftet, H&S, 2005.
 Kr. 25,-

Fire epokers pirater – fra snekke til speedbåd

Redigeret af Thorbjørn Thaarup
 Sørøvere, pirater, kapere og fribyttere – kært, og knap så kært, barn har mange navne. I dette hæfte præsenteres fire epoker og deres pirater. Vi møder dem bl.a. i middelalderen, under Englandskrigene og i dag. Vi ser dem på en baggrund af eventyr, fattigdom og søfartsnationers magtspil.
 45 sider, hæftet, H&S, 2007.
 Kr. 29,-

Københavns Havn 1840-1940

Kåre Lauring
 En enestående billedkavalkade, der levende beretter om de livligste 100 år i Københavns Havns historie. Kåre Laurings tekst knytter de 150 detaljerige, stoflige billeder fra 1840 og frem til besættelsen sammen til en stemningsmættet fortælling, fra dengang havnen faktisk var en havn.
 180 sider, indbundet, Gyldendal, 2006.
 Kr. 299,-

Sjak, mestre og skibsbyggeri – arbejdsliv og dagligdag på B&W 1945-1996

Torkil Adersen og Niels Jul Nielsen

Da B&W Skibsværft lukkede i 1996 var en epoke i dansk industrihistorie slut. I forbindelse med lukningen foretog etnologerne Torkil Adersen og Niels Jul Nielsen en nødregistrering. Det blev til en lang række interviews, feltoptegnelser, indsamlede genstande og fotos.

Bogen Sjak, mestre og skibsbyggeri er resultatet af dette arbejde, og fortæller om skibsbygning og arbejds- liv gennem ca. 50 år på en af landets mest markante arbejdspladser. Den fortæller om den mangfoldighed, der herskede på værftet i form af skibsbyggere, klejnsmede, elektrikere, maskinarbejdere og mange andre, og om hvordan arbejdet ændrede indhold i takt med at teknologien forandrede sig. Den viser, at det til trods for rationaliseringer og automatiseringer fortsat var muligt at skabe sig et frirum i det daglige arbejde.

124 sider, Arbejdermuseet, Handels- og Søfartsmuseet, Københavns Bymuseum m.fl., hæftet, 2005.

Kr. 75,-

Skibsbygmesteren E. C. Benzon og hans skibe

Asger Nørland Christensen

E.C. Benzon (1825 – 1912) var en visionær entreprenør og iværksætter, der inden for sit felt, skibsbyggeriet, viste hvorledes en moderne og videnskabelig tilgangsvinkel kunne forny et gammelt og traditionsbundet fag. Denne bog omhandler hans virke som skibsbygger og omtaler detaljeret hvert enkelt af hans skibe. Bogen er rigt illustreret med originale konstruktionstegninger, skibsmodeller og billeder af skibene i et usædvanligt smukt layout. Foruden en fyldig litteraturliste rummer bilagsdelen en samlet oversigt over E.C. Benzons skibe og en fortegnelse over hans bevarede tegningsmateriale, der befinder sig på Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg.

152 sider, indbundet, Falcon, H&S – Falsters Minder, 2005.

Dansk Søe Ord-Bog – Danish Marine Dictionary

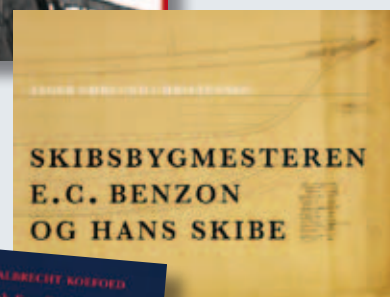
Georg Albrecht Koefoed

Indledning ved Anders Monrad Møller. Redigering og udgivelse Merete og Jørgen Marcussen. Danmarks tidligste maritime ordbog med fyldig historisk indledning. Værkets grundmateriale er et manuskript af G. A. Koefoed på museet. Opslagsordene er bragt med definitioner og engelsk og fransk oversættelse. 24 plancher med tegninger. Engelsk og moderne dansk indeks.

En meget nyttig bog, der bidrager til forståelsen af de ældre tiders sømandskab.

LXVI + 301 sider, illustreret, indbundet, H&S og Weilbach, 1993.

Kr. 48,-

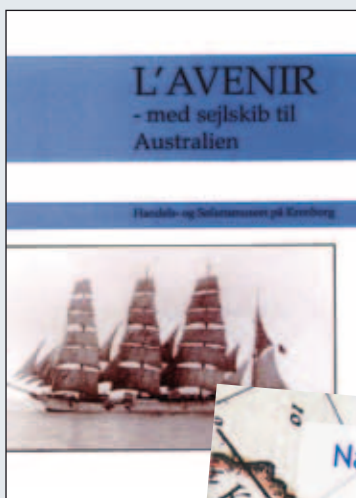

Barken L'AVENIR – DVD

Barken L'AVENIR sejler i 1936 til Australien efter hvede – og vi følger med. Takket være fabrikant Svend Ahlstrand, der filmede under hele rejsen, har vi vidnesbyrd om det barske liv om bord. Vi følger søfolkene i deres arbejde og deres fritid og følger deres møde med havet og dets skabninger. S/H, 60 minutter
Kr. 99,-

Navigationens Historie – DVD

Nu kan man følge navigatør Søren Thirlund på DVD. Han tager os gennem århundredernes navigationsteknikker om bord på meget forskelligartede fartøjer. Fås både på dansk og engelsk, 44 minutter
Kr. 99,-

Forliset. Skoleskibet KØBENHAVN – DVD

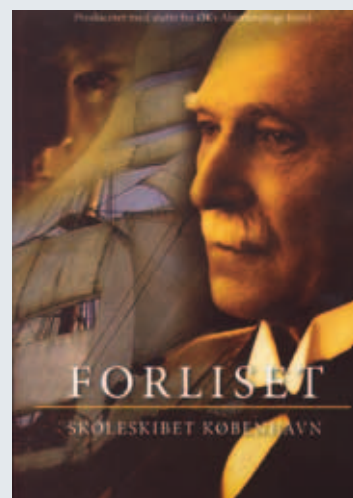
Den 14. december 1928 afgik skoleskibet KØBENHAVN fra hovedstaden Buenos Aires i Argentina med kurs mod Australien. Otte dage senere, meldte skoleskibets telegrafist – alt vel om bord.

Dette var absolut sidste livstegn fra det enorme skib. På en ukendt position et sted i det sydlige Atlanterhav forliste verdens største sejlskib og tog den 60 mand store besætning med sig i dybet. Der er aldrig fundet nogle vragester.

Spilletid: 60 min.

Sprog: dansk, engelsk, tysk.

Kr. 145,-

Bygningen af M/S Klintholm 1949-1950

I denne film følges bygningen af M/S KLINTHOLM på Frederikshavn Værft i 1949-50. Skibet blev bygget for DFDS og fik hjemsted i Middelfart.

Filmen er uden lyd. Spilletid: 30 minutter.

Kr. 120,-

Handels- og Søfartsmuseets årbøger – ældre årgange

Årbøgerne fra 1942 til 2007 med undtagelse af visse udsolgte årgange sælges fordelagtigt til kr. 40,- per bind.

Se oversigt over indholdet via <http://www.maritime-museum.dk/videnscenter/aarbog.asp>

Handels- og Søfartsmuseets årbøger – nyere årgange

Årbøgerne fra 2008 og 2009 sælges til kr. 200 per bind.

Årbog 2010 sælges til kr. 295,- per bind og Årbog for 2011 for kr. 325,-

Se oversigt over indholdet via <http://www.maritime-museum.dk/videnscenter/aarbog.asp>

Jubilæumssnapsekaraffel

Karaffel med graveret logo for museet og årstallene 1915-2005. Holmegård glas, indhold 0,5 liter.

Kr. 50,-

